

ПРОБЛЕМА САМОРЕАЛІЗАЦІЇ КРЕАТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПРОБЛЕМА СУЧАСНОГО СОЦІУМУ

Поплавська Т. М.

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту
соціокультурної діяльності*

*ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»*

Голінська Л. О.

*магістрант соціально-гуманітарного факультету
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна*

Сучасне суспільство в епоху нових соціально-економічних умов потребує оригінально мислячої особистості, здатної нестандартно вирішувати питання, особистості, яка б вміла по-новому підходити до пошуку рішень загальновідомих ситуацій.

Вивчення творчого потенціалу цікаве як у професійній, так і у освітній сфері. Все більше з'являється завдань, спрямованих на прояв креативних здібностей учнів, розвиток їх у практичній діяльності.

Дослідження креативності на етапі розвитку психологічної науки пов'язані з особливим інтересом до цього феномену. Однак, незважаючи на існуючі наукові роботи, наразі виділити єдину теорію креативності важко. Насамперед це пов'язано з тим, що протягом останніх кількох років у психологічних дослідженнях все частіше об'єктом виступає творчий потенціал, а не сама природа креативності. Це пов'язано з тим, що зростає потреба у творчої особистості у різних професійних сферах діяльності. Завдяки терміну «креативний», що наголошує на особливому статусі, в суспільстві стали з'являтися нові назви сучасних посад в організаціях: «креативний директор», «креативний менеджер», «креативний продюсер», «креативна група» тощо.

Таким чином, нові вимоги у професійній діяльності зобов'язують проводити психологічні дослідження, де предметом виступає креативність особистості, її природа, структура та механізми розвитку.

Щодо природи феномену креативності існує щонайменше три основних підходи, які можуть бути сформульовані в такий спосіб.

1. Як таких творчих здібностей немає. Інтелектуальна обдарованість виступає як необхідна, але недостатня умова творчої активності особистості. Головну роль детермінації творчої поведінки грають мотивації, цінності, особистісні риси (А. Танненбаум, А. Олох, Д.Б. Богоявленська, А. Маслоу та інші). До основних рис творчої особистості ці дослідники відносять когнітивну обдарованість, чутливість до проблем, незалежність у невизначених та складних ситуаціях.

Окремо стоїть концепція Д. Б. Богоявленської, яка запроваджує поняття креативної активності особистості, вважаючи, що вона обумовлена певною психічною структурою, властивою креативному типу особистості. Творчість, з погляду Д.Б. Богоявленської, є ситуативно-нестимульованою активністю, що виявляється в прагненні вийти за межі заданої проблеми. Креативний тип особистості притаманний усім новаторам, незалежно від діяльності: льотчикам-випробувачам, художникам, музикантам, винахідникам.

2. Творча здатність (креативність) є самостійним фактором, незалежним від інтелекту (Дж. Гілфорд, К. Тейлор, Г. Грубер, Я. А. Пономарьов). У «м'якому» варіанті ця теорія свідчить, що між рівнем інтелекту та рівнем креативності є незначна кореляція. Найбільш розвинутою концепцією є «теорія інтелектуального порога» Е. П. Торренса: якщо IQ нижче 115-120, інтелект і креативність утворюють єдиний фактор, при IQ вище 120 творча здатність стає незалежною величиною, тобто немає креативів з низьким інтелектом, але є інтелектуали із низькою креативністю. Тобто у людей «середнього розуму» інтелект і творчі здібності зазвичай тісно пов'язані один з одним. Людина з нормальним інтелектом зазвичай має і нормальні творчі здібності. Лише починаючи з певного рівня шляхи інтелекту та творчості розходяться. Цей рівень, лежить в області IQ (коефіцієнта інтелекту), рівного 120. При IQ вище 120 кореляція між творчою та інтелектуальною діяльністю зникає, оскільки творче мислення має свої відмінні риси і не тотожно інтелекту.

Припущення Е. Торренса напрочуд добре відповідають даним Д. Перкінса, згідно з якими для кожної професії існує нижній допустимий рівень розвитку інтелекту. Люди з IQ нижче певного рівня неспроможні опанувати даною професією, якщо IQ вище цього рівня, то прямого зв'язку між інтелектом і рівнем досягнень немає. Головну роль визначення успішності роботи грають особистісні цінності та риси характеру.

3. Високий рівень розвитку інтелекту передбачає високий рівень творчих здібностей та навпаки. Творчого процесу як специфічної форми психічної активності немає. Цю думку поділяли і поділяють практично

всі фахівці в галузі інтелекту (Д. Векслер, Р. Уабєрг, Г. Айзенк, Л. Термен, Р. Стернберг та інші).

Які ж ознаки творчої особистості, які ще в школі (а то й у дитячому садку) допомагають визначити обдарованість тієї чи іншої дитини, з тим, щоб скласти для неї індивідуальний графік занять, порекомендувати їй вступити до спеціальної школи тощо? Численні психологічні дослідження дозволяють назвати цілу низку здібностей, які характеризують творчу особистість.

Головна особливість творчої особистості – це потреба у творчості, яка стає життєвою необхідністю. Геніальні люди завжди болісно чутливі. У них спостерігаються різкі спади та підйоми активності. Вони гіперчутливі до соціального заохочення та покарання тощо. Психологічна «формула генія» може виглядати так: геній = (високий інтелект + ще вища креативність) помножена на активність психіки.

Оскільки креативність переважає над інтелектом, то й активність несвідомого переважає над свідомістю. Можливо, що дія різних факторів може призвести до того самого ефекту – гіперактивності головного мозку, що у поєднанні з креативністю та інтелектом дає феномен геніальності.

Отже для успішної самореалізації в професійній діяльності, та в житті в загалом, особистість повинна бути достатньо розвиненою інтелектуально, це по перше. По друге, у процесі навчання необхідно всіляко розвивати творчі здібності дитини, даючи можливість спробувати себе в різних видах діяльності – від наукової до художньої, від розумової до практичної, тим самим допомагаючи процесу самопізнання, без якого самореалізація особистості у майбутньому буде дуже складною, чи взагалі можливою.

Проблема самореалізації особистості є актуальною у сучасних дослідженнях підготовки фахівців різного рівня, тому досліджувана проблема у науково-дослідній діяльності спонукає вчених до перегляду критеріїв ефективності праці. Крім традиційних характеристик (швидкість, точність, економічність), що застосовуються до суспільства, стає особливо важливим звертати увагу на внутрішні, психологічні характеристики, що відображають ступінь залученості особистісного потенціалу людини для реалізації завдань, що постають перед нею.

Таким чином, розвиток інноваційних технологій, а також доступність інформаційного простору визначають підвищення рівня конкуренції, що, у свою чергу, призводить до виникнення прискорених процесів взаємодії та змін у суспільстві. З одного боку, сучасні умови суспільства висувають високі вимоги до особистості. Це виявляється в умінні швидко та самостійно приймати рішення; спочатку розробляти, а потім реалізовувати нестандартні ідеї; використовувати отримані знання у

різних сферах життя; застосовувати певні тактики поведінки під час вирішення різних завдань. З іншого боку, виступають здібності, що допомагають розвитку успішної самореалізації у світі у всіх сферах життєдіяльності. Перелічені характеристики, так чи інакше, входять до розуміння феномену «креативність» і стосуються загально психологічних знань.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-266-4/95>

КОЛЬОРОТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Потюк С. В.

*здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня освіти
спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки*

*Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
м. Дрогобич, Львівська область, Україна*

Теоретико-методичні аспекти формування інклюзивного освітнього середовища початкової школи засобом кольоротерапії. Виявлено актуальність тенденції впровадження кольоротерапії в інклюзивне освітнє середовище початкової школи. Проаналізовано потенціал кольоротерапії в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, визначено вплив кольору на нервову систему, організм та психіку. Автор звертає увагу на спрямованість у використанні кольоротерапії для створення позитивної атмосфери, підвищення рівня комунікативних навичок, зняття психоемоційної напруги особливо під час військового стану. Визначено перспективи впровадження кольоротерапії у виховну парадигму сучасних шкіл.

Цивілізований світ визначившись із основними тенденціями стверджує, що найбільшою цінністю суспільства є життя та здоров'я громадян. Відомо, що в наслідок пандемії COVID-19 та вторгненню російських військ на територіальну цілісність України, більшість українських сімей обтяжене хворобами та несприятливими психологічними умовами. Війна – це жорстоке явище, яке впливає негативно на дитячу психіку, що сприяє порушенню ментального та фізичного здоров'я.